

13. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon vid 28 chervnia 1996 roku № 254k/96-VR / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
14. Khartiia ekonomicheskikh prav i obiazannosti gosudarstv : Rezoliutsiia Generalnoi Assamblei OON ot 12 dekabria 1974 goda № 3281 / Generalnaia Assambleia OON. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/rights_and_duties.shtml.
15. Skandalnyi zakon pro lokalizatsiiu ne mae zachepyty tovary z krain ES ta SOT. Sait Evropeiskoi pravdy. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2020/08/5/7112874>.
16. Dragomirova V. Evrosioius zanepokoenyi cherez initsiativu Ukrainy pro lokalizatsiiu vyrobnytstva. Sait Ukrainskykh novyn. URL: <https://ukranews.com/ua/news/712850-zakon-pro-ukrayinsku-promyslovist-turbuyes-yes>.
17. Kisilevskiy D. Chto ne tak s pozitsiei ES po lokalizatsiyi proizvodstva v Ukrainie. Sait Federatsii robotodavtsiv Ukrainy URL: <https://fru.ua/ua/media-center/news/business-events/chto-ne-tak-s-pozitsiej-es-po-lokalizatsii-proizvodstva-v-ukraine>.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.4.39>

MIEJSCE I ROLA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ W MECHANIZMIE ZAPEWNIENIA PRAWNEGO WYDOBYCIA, PRODUKCJI I WYKORZYSTANIA METALI SZLACHETNYCH I KAMIENI SZLACHETNYCH NA UKRAINIE

Yuliia Titova

aspirant

Klasycznego Uniwersytetu Prywatnego (Zaporoże, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-3402-0168

Titova@gmail.com

Adnotacja. W artykule określono krąg podmiotów administracji publicznej z zakresu obrotu minerałami szlachetnymi i wyrobami z nich, ich status prawny i kompetencje. W zależności od zakresu tego ostatniego podmioty administracji publicznej są przede wszystkim reprezentowane przez organy kompetencji ogólnych, których organizacyjny i regulacyjny wpływ publiczny obejmuje wszystkie sfery rozwoju społecznego, w tym Radę Najwyższą Ukrainy, Prezydenta Ukrainy, Gabinet Ministrów Ukrainy, lokalne władze wykonawcze i władze samorządowe. Międzybranżowa administracja publiczna w zakresie obiegu takich wartości jest reprezentowana przez Ministerstwo Rozwoju Gospodarki, Handlu i Rolnictwa Ukrainy, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych Ukrainy, Państwowa Służba Celna itp. Określono krąg podmiotów branżowej administracji publicznej (specjalna administracja publiczna), które mają bezpośredni wpływ na regulację stosunków publicznych w różnych obszarach obrotu cennymi minerałami i wyrobami.

Ustalono, że odrębną grupę podmiotów administracji publicznej w zakresie obiegu cennych minerałów i wyrobów z nich stanowią osoby prawne prawa publicznego, w tym Państwowe Centrum Gemmologiczne Ukrainy, instytucja państwowa „Państwowy Magazyn Metali Szlachetnych i Kamieni Szlachetnych Ukrainy”, instytucja państwowa „Muzeum Kamieni Szlachetnych i Ozdobnych”, państwowe przedsiębiorstwa kontroli probierczej.

Udowodniono przedwczesność likwidacji Państwowej Służby Probierczej Ukrainy, która pełniła funkcje w zakresie realizacji polityki publicznej w zakresie kontroli probierczej i kontroli zgodności z wymogami prawnymi przy wykonywaniu operacji z metalami szlachetnymi i kamieniami, co potwierdzają m.in. dane z badań socjologicznych.

Wyjaśniono miejsce i rolę administracji publicznej w mechanizmie zapewnienia prawnego wydobycia, produkcji i wykorzystania metali szlachetnych i kamieni szlachetnych na Ukrainie, a także opracowanie sposobów jej optymalizacji w nowoczesnych warunkach.

Słowa kluczowe: administracja publiczna i prawna, metale szlachetne, kamienie szlachetne, nadzór państwowy, nadzór administracyjno-prawny, prawo administracyjne, administracja publiczna, podmioty administracji publicznej, doświadczenie zagraniczne.

THE PLACE AND ROLE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE MECHANISM OF LEGAL SUPPORT OF MINING, PRODUCTION AND USE OF PRECIOUS METALS AND STONES IN UKRAINE

Yuliia Titova

Postgraduate Student

Classical Private University (Zaporizhia, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-3402-0168

Titova@gmail.com

Abstract. The article clarifies the range of subjects of public law administration in the field of circulation of precious minerals and products from them, their legal status and competence. Depending on the scope of the latter, public

administration entities are primarily represented by bodies of general competence, whose organizational and regulatory public influence extends to all spheres of social development, including the Verkhovna Rada of Ukraine, the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, local executive bodies and local governments. Intersectoral public administration in the field of circulation of such values is represented by the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine, the State Customs Service and others. The circle of subjects of branch public administration (special public administration) includes the bodies which carry out direct influence on regulation of public relations on various directions of circulation of precious minerals and products.

It is established that a separate group of subjects of public administration in the sphere of circulation of precious minerals and products from them consists of legal entities of public law, including the State Gemological Center of Ukraine, the State Institution "State Storage of Precious Metals and Precious Stones of Ukraine", "The State Institution and decorative stones", state-owned enterprises of assay control.

The premature liquidation of the State Assay Service of Ukraine, which performed the functions of implementing state policy in the field of assay control and control over compliance with legislation in transactions with precious metals and stones, is confirmed, including data from a survey.

The place and role of public administration in the mechanism of legal support of mining, production and use of precious metals and precious stones in Ukraine, as well as the development of ways to optimize it in modern conditions.

Key words: public law administration, precious metals, precious stones, state assay supervision, administrative and legal support, administrative legislation, public administration, subjects of public administration, foreign experience.

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИДОБУТКУ, ВИРОБНИЦТВА Й ВИКОРИСТАННЯ ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ І ДОРОГОЦІННОГО КАМІННЯ В УКРАЇНІ

Юлія Тітова

аспірант

Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-3402-0168

Titova@gmail.com

Анотація. У статті з'ясовано коло суб'єктів публічно-правового адміністрування у сфері обігу дорогоцінних корисних копалин і виробів із них, їх правовий статус і компетенція. Залежно від обсягу останньої суб'єкти публічного адміністрування насамперед представлені органами загальної компетенції, організаційний і регулювальний публічний вплив яких поширюється на всі сфери суспільного розвитку, серед яких Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, місцеві органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування. Міжгалузева публічна адміністрація у сфері обігу таких цінностей представлена Міністерством розвитку економіки, торгівлі й сільського господарства України, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, Державною митною службою та іншими. До окресленого кола суб'єктів галузевої публічної адміністрації (спеціальна публічна адміністрація) віднесено органи, які здійснюють безпосередній вплив на регулювання суспільних відносин за різними напрямками обігу дорогоцінних корисних копалин і виробів.

Встановлено, що окрему групу суб'єктів публічного адміністрування у сфері обігу дорогоцінних корисних копалин і виробів із них складають юридичні особи публічного права, серед яких Державний гемологічний центр України, Державна установа «Державне сховище дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України», Державна установа «Музей коштовного і декоративного каміння», казенні підприємства пробірного контролю.

Доведено передчасність ліквідації Державної пробірної служби України, яка виконувала функції з реалізації державної політики у сфері пробірного контролю та контролю за додержанням вимог законодавства під час здійснення операцій із дорогоцінними металами й камінням, що підтверджується в тому числі й даними соціологічного дослідження.

З'ясовано місце й роль публічної адміністрації в механізмі правового забезпечення видобутку, виробництва й використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння в Україні, а також вироблення шляхів її оптимізації в сучасних умовах.

Ключові слова: публічно-правове адміністрування, дорогоцінні метали, дорогоцінне каміння, державний пробірний нагляд, адміністративно-правове забезпечення, адміністративне законодавство, публічна адміністрація, суб'єкти публічного адміністрування, зарубіжний досвід.

Вступ. Стратегічне значення ринку дорогоцінних металів і каміння визначається тією роллю, яку відіграють ці предмети в економіці будь-якої країни. Задовольняючи естетичні потреби переважної більшості споживачів, дорогоцінні метали й каміння завдяки своїм унікальним фізико-хімічним властивостям усе ширше входять у сферу промислового виробництва, особливо в галузях, що використовують новітні технології. Висока питома цінність (рідкість, компактність, можливість неодноразового вжитку й тривалого використання), ліквідність (розвинена мережа збуту й постійний попит) визначають використання дорогоцінних металів і каміння як фінансові активи. Натепер вони стали незамінним сировинним компонентом у багатьох галузях світового господарства, ринком ювелірних і побутових виробів, інвестиційним і стабілізуювальним фінансовим інструментом національної економіки, а це своєю чергою зумовлює необхідність упорядкування суспільних відносин, що виникають у цій сфері, очевидного державного втручання в «ювелірну» галузь із метою захисту

інтересів власників ювелірних прикрас, забезпечення прав споживачів виробів із дорогоцінних металів і каміння, легального їх використання на території країни, безпеки й надійності таких предметів.

Натепер в Україні формально організовано різні інститути публічної адміністрації (йдеться про органи й інші державно-владні інституції, підпорядковані передусім політичній владі, на які покладені публічно-управлінські функції). Також із набуттям Україною незалежності в державі функціонують органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування, запроваджено державну службу й службу в органах місцевого самоврядування. Проте нині публічна адміністрація залишається неефективною, незбалансованою, великою, закритою від суспільства, схильною до корупції, відірваною від потреб суспільства. Такий стан речей актуальний і для сфери видобутку, виробництва й використання дорогоцінних металів і каміння та призводить до зниження ефективності надання публічних послуг як фізичним, так і юридичним особам – учасникам «ювелірного» ринку країни.

Основна частина. Варто наголосити, що сфера обігу дорогоцінних металів і каміння натепер не досить урегульована нормами саме адміністративного права. Поряд із цим у вітчизняному правовому полі інтенсифікувалися наукові пошуки шляхів модернізації чинної системи адміністративно-правового забезпечення обігу дорогоцінних металів і каміння, серед яких доречно згадати дисертаційні роботи О.М. Маліченко «Адміністративно-правове регулювання сфери обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння в Україні» (Київ, 2012 р.), К.М. Семенюк «Механізми державного регулювання розвитку ювелірної галузі в Україні» (Київ, 2015 р.), В.П. Романова «Адміністративно-правові засади обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння в Україні» (Дніпро, 2017 р.), К.Ю. Діхтяренка «Фінансово-правове регулювання обігу дорогоцінних металів в Україні» (Київ, 2019 р.) та інших вчених. Попри зацікавленість вчених означеною проблематикою, питання публічного адміністрування видобутку, виробництва й використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння в нашій державі залишаються не досить опрацьованими в наукових роботах з адміністративного права.

Тому **метою** статті є з'ясування місця та ролі публічної адміністрації в механізмі правового забезпечення видобутку, виробництва й використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння в Україні, а також вироблення шляхів її оптимізації в сучасних умовах.

Одним з елементів структури публічного адміністрування сферою дорогоцінних корисних копалин і виробів із них є відповідні суб'єкти. З'ясування їх кола й визначення правового статусу й компетенції передбачає першочергове звернення до наукових джерел, які надають визначення категорії «суб'єкт державного регулювання (публічного адміністрування)» як:

- системи державної влади у вигляді спеціально утворених органів влади, що взаємодіють, між якими розподілені певні функції державного регулювання (Бакуненко, 2000: 13);
- системи, наділені певною компетенцією та державно-владними повноваженнями, що дозволяють їй втілювати свою волю у форму команд чи рішень, обов'язкових для виконання (Малиновський, 2003: 161);
- складної системи державних і недержавних організацій (Афанасьєв, 1973: 160);
- носія (власника) прав та обов'язків у сфері публічного управління, які передбачені адміністративно-правовими нормами, здатного надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати (Курінний, 2002: 73);
- учасників правових відносин, які розв'язують завдання та здійснюють функції виконавчої влади, координують розпорядницькі й контрольні повноваження в галузі державного управління та місцевого самоврядування, розглядають справи про адміністративні правопорушення, що вчинюються фізичними та юридичними особами в господарській, фінансовій, митній сферах, а також про порушення громадського порядку (Старилов, 2002: 418).

З урахуванням викладеного вище вважаємо, що суб'єктами публічного адміністрування у сфері дорогоцінних корисних копалин і виробів із них є система спеціально утворених зовнішньо виокремлених суб'єктів владних повноважень, що наділені певною компетенцією та взаємодіють між собою.

Залежно від обсягу компетенції суб'єкти публічного адміністрування в згаданій сфері представлені:

а) органами загального публічного адміністрування, організаційний і регулювальний публічний вплив яких поширюється на всі сфери суспільного розвитку, серед яких слід насамперед виділяти Верховну Раду України, Президента України й Кабінету Міністрів України. Останній є вищим органом виконавчої влади, що наділений управлінськими повноваженнями за Конституцією України (ст. 116) і реалізовує їх, в тому числі й за спрямування та координації роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, зокрема тих, які забезпечують проведення державної політики розвитку геологічної бази й операцій із коштовними металами й камінням шляхом видання постанов і розпоряджень. Як приклад слід назвати Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 року «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» (Про систему валютного регулювання і валютного контролю, 1993), відповідно до якого Кабінет Міністрів України формує Державний валютний фонд України, в тому числі шляхом купівлі валютних цінностей на міжбанківському валютному ринку України або за погодженням із Національним банком України на міжнародному валютному ринку, й забезпечує виконання бюджетної та податкової політики в частині, що стосується руху валютних цінностей; встановлює обмеження щодо переміщення через митний кордон України дорогоцінних металів та інше (Про затвердження переліків товарів, 2012; Про затвердження переліку товарів, вивезення (пересилання), 2012).

До органів загального публічного адміністрування названою сферою доречно також віднести й місцеві органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування, роль яких стала особливо помітною із ситуацію,

що склалася в окремих регіонах країни, пов'язаних із нелегальним видобутком бурштину й вчиненням неправопорушення екології відповідних територій. Так, Законом України від 19 грудня 2019 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про видобуток бурштину та інших корисних копалин» (Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, 2019) було доповнено Кодекс України про надра статтею 18-1 «Надання земельних ділянок для потреб надрокористування»;

– Міністерством внутрішніх справ України, роль якого є значною, особливо в протидії незаконному видобуванню бурштину-сирцю, його збуту, незаконного переміщення через державний кордон тощо. Спосіб видобування бурштину, який використовується зловмисниками, призвів до фактичного знищення сотень гектарів родючого шару ґрунту й лісів, порушення каналів малих річок і системи ґрунтових вод. Ці наслідки є катастрофічними, а для їх подолання потрібні й великий проміжок часу, й надзвичайно великі видатки з Державного бюджету України;

– Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, діяльність якого надзвичайно актуальна в частині забезпечення нормативно-правового регулювання з питань порядку організації та виконання розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення; порядку погодження матеріалів для отримання спеціальних дозволів на користування ділянками надр; грошової винагороди за відкриття нових родовищ корисних копалин, що мають промислове значення; забезпечення виконання законодавства у відповідній сфері;

– Державною митною службою, що стоїть на заваді незаконного переміщення через митний кордон означених цінностей. Так, наприклад, у рамках проведення операції «Бастіон» працівниками Управління протидії митним правопорушенням і міжнародної взаємодії Київської митниці Державної фіскальної служби зафіксовано спробу вивезення до Китаю партії бурштину з приховуванням від митного контролю. 30,4 кг бурштину намагався вивезти на батьківщину авіатранспортом громадянин Китаю, що має дозвіл на проживання на території України. Чоловік для проходження митного контролю самостійно обрав спрощену систему – «зелений коридор». Саме цим громадянин заявив про те, що переміщувані ним через митний кордон України товари не підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню митними платежами, не підпадають під встановлені законодавством заборони й обмеження щодо вивезення з митної території (Головне управління ДФС у Київській області інформує: 2019);

в) галузевою публічною адміністрацією (спеціальною публічною адміністрацією), до якої слід віднести органи, які здійснюють безпосередній вплив на регулювання суспільних відносин за різними напрямками операцій із дорогоцінними корисними копалинами й виробами з них:

– Міністерством фінансів України (отримало повноваження ліквідованої Державної пробірної служби України), що є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері видобутку, виробництва, використання та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, їх обліку й контролю. У досліджуваній сфері Міністерство фінансів України здійснює міжгалузеву координацію діяльності суб'єктів видобутку, виробництва, перероблення та реалізації дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння; контроль за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності; закупівлю дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння в Державний фонд дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України; контроль, пов'язаний із фінансовим моніторингом діяльності суб'єктів господарювання згідно із Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 28 листопада 2002 року № 249-IV (Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, 2002); управління Музеєм коштовного й декоративного каміння, який перебуває в його власності (Про створення Музею коштовного та декоративного каміння, 1996);

– Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів і захисту споживачів, яка реалізує надані їй повноваження через контроль якості ювелірних і побутових виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, якими користуються споживачі;

– Державну службу геології та надр України, яка відповідно до покладених на неї завдань видає, анулює, зупиняє та переоформлює ліцензії на видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння; здійснює державний облік родовищ, запасів і проявів корисних копалин; контролює додержання ліцензіатами ліцензійних умов із видобування дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння; в межах своїх повноважень розглядає справи про адміністративні правопорушення та накладає адміністративні стягнення; проводить перевірки, за результатами яких складає акти, видає приписи щодо усунення фактів порушень вимог нормативно-правових актів; веде державний резерв розвіданих родовищ дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння;

– Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру, діяльність якої спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра розвитку економіки, торгівлі й сільського господарства та яка реалізує державну політику у сфері топографо-геодезичної та картографічної діяльності, земельних відносин, землеустрою, у сфері Державного земельного кадастру, державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі в частині дотримання земельного законодавства, використання та охорони земель усіх категорій і форм власності, родючості ґрунтів;

г) юридичними особами публічного права, серед яких Державний гемологічний центр України, Державна установа «Державне сховище дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України», Державна установа «Музей коштовного й декоративного каміння», казенні підприємства пробірної контролю.

Попри те, що провідну роль у реалізації державної політики розвитку «ювелірної» галузі відіграє Міністерство фінансів України, на місцях виконання завдань щодо ефективного використання в процесі господарювання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів із метою виконання виробничих завдань у сфері державного пробірної контролю, досягнення економічних, соціальних, інших результатів та отримання прибутку здійснюють казенні підприємства пробірної контролю, предметом діяльності яких відповідно до затвердженого статуту є: перевірка якості дорогоцінних металів, виробів із них і матеріалів, що містять дорогоцінні метали, для встановлення відповідності сплавів дорогоцінних металів державним стандартам; проведення випробувань, контрольних (арбітражних) аналізів матеріалів, що містять дорогоцінні метали, ювелірних і побутових виробів, виготовлених із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, а також проведення технічної експертизи дорогоцінних металів, виробів із них і матеріалів, що містять дорогоцінні метали, на замовлення суб'єктів господарювання, фізичних осіб, за зверненнями правоохоронних органів тощо; обов'язкове клеймування ювелірних і побутових виробів, виготовлених із дорогоцінних металів суб'єктами господарювання в Україні тощо.

Отже, проведений аналіз суб'єктів адміністративно-правового забезпечення обігу дорогоцінних металів і каменів дозволяє зробити такі висновки: відсутній єдиний підхід до визначення обсягу компетенції державних установ пробірної контролю, Мінфіну, Держспоживінспекції України. Здається правильним уніфікувати функції органів виконавчої влади й узгодити їх з їхнім правовим статусом. Особливості правового статусу повинні бути повністю відбиті в галузевому законі й конкретизовані в підзаконних нормативних актах. Упорядкування норм права дозволить ефективно регулювати правовідносини у визначеній сфері. Крім того, з'ясування суб'єктного складу надає змогу констатувати, що держава, з одного боку, через органи публічного управління виступає у вигляді регулятора суспільних правовідносин, які виникають у галузі, а з іншого, – є власником дорогоцінних металів і каменів, здійснюючи діяльність, пов'язану з розвідкою, видобутком, виробництвом і використанням дорогоцінних металів, накопиченням золотого запасу України й зарахуванням цінностей до Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння. Ця суперечність зумовлює необхідність розвитку системи заходів, у тому числі адміністративно-правових, спрямованих на забезпечення конституційного принципу.

Крім цього, слід наголосити на передчасності ліквідації Державної пробірної служби України, яка виконувала функції з реалізації державної політики у сфері пробірної контролю та контролю за додержанням вимог законодавства під час здійснення операцій із дорогоцінними металами й камінням, що підтверджується в тому числі й даними соціологічного дослідження (86% опитаних респондентів не підтримують ліквідації та наполягають на створенні єдиного спеціального контрольного суб'єкта в цій сфері). Натепер усі функції пробірної служби покладено на Міністерство фінансів, яке також відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 травня 2018 року № 348-р «Про міжнародне співробітництво у сфері державного пробірної контролю за якістю дорогоцінних металів» визначено представником від України в Міжнародній асоціації пробірних служб (International Association of Assay Offices) для забезпечення міжнародного співробітництва у сфері державного пробірної контролю за якістю дорогоцінних металів (Про міжнародне співробітництво, 2018).

Висновки. Таким чином, з'ясування кола суб'єктів публічно-правового адміністрування у сфері регулювання дорогоцінних корисних копалин і виробів із них, їх правового статусу й компетенції дозволило залежно від обсягу останньої суб'єктів публічного адміністрування поділити на органи загальної компетенції, організаційний і регулювальний публічний вплив яких поширюється на всі сфери суспільного розвитку, серед яких Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, місцеві органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування. Міжгалузева публічна адміністрація у сфері обігу таких цінностей представлена Міністерством розвитку економіки, торгівлі й сільського господарства України, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, Державною митною службою та іншими.

До суб'єктів галузевої публічної адміністрації (спеціальної публічної адміністрації) віднесено органи, які здійснюють безпосередній вплив на регулювання суспільних відносин за різними напрямками використання дорогоцінних корисних копалин і виробів із них, а саме Міністерство фінансів України (отримало повноваження ліквідованої Державної пробірної служби України), Державну фіскальну службу України, Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів і захисту споживачів, Державну службу геології та надр України, Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру.

Окрему групу суб'єктів публічного адміністрування в названій сфері складають юридичні особи публічного права, серед яких Державний гемологічний центр України, Державна установа «Державне сховище дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України», Державна установа «Музей коштовного й декоративного каміння», казенні підприємства пробірної контролю.

На підставі аналізу позитивної зарубіжної практики (зокрема, вивчено досвід США, Австралії, Великої Британії, Індії, Канади, Китаю, Німеччини, Південно-Африканської Республіки, Російської Федерації, Швейцарії) слід запропонувати шляхи оптимізації діяльності суб'єктів публічного адміністрування в цій сфері, серед яких: скорочення адміністративного втручання органів державного нагляду (контролю) в діяльність суб'єктів господарювання приватного сектору економіки й покращення умов ведення бізнесу; забезпечення державно-приватного партнерства й взаємодії з професійними об'єднаннями учасників ювелірної бізнесу; розширення повноважень місцевих громад щодо впливу на видачу спеціальних дозволів

на користування надрами й інше; прийняття Порядку взаємодії та обміну інформацією між органами фіскального контролю та пробірнього контролю щодо суб'єктів господарювання, які здійснюють операції з дорожніми металами й камінням.

Список використаних джерел:

1. Бакуненко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики : монографія. Київ : Вид. УАДУ, 2000. 328 с.
2. Малиновський В.Я. Державне управління : навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Київ : Атіка, 2003. 576 с.
3. Афанасьев В.Г. Научное управление обществом (опыт системного исследования). Москва : Политиздат, 1973. 390 с.
4. Курінний С.В. Межі та поняття предмета адміністративного права України. *Право України*. 2002. № 10. С. 25–27.
5. Старилів Ю.Н. Курс адміністративного права: в 3 т. Москва, 2002. Т. 1 : История. Наука. Предмет. Нормы. Субъекты. 728 с.
6. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 року № 15-93 / Кабінет Міністрів України. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 17. Ст. 184.
7. Про затвердження переліків товарів, на які встановлено обмеження щодо переміщення через митний кордон України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 року № 436 / Кабінет Міністрів України. *Офіційний вісник України*. 2012. № 40. Ст. 1531.
8. Про затвердження переліку товарів, вивезення (пересилання) яких громадянами за межі митної території України не допускається : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 травня 2012 року № 468 / Кабінет Міністрів України. *Офіційний вісник України*. 2012. № 41. Ст. 1571.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про видобуток бурштину та інших корисних копалин : Закон України від 19 грудня 2019 року № 402-IX / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 20. Ст. 141.
10. Головне управління ДФС у Київській області інформує. URL: <http://tarashcha-rda.gov.ua/site/article?slug=golovne-upravlinna-dfs-u-kiiivskij-oblasti-informue-19>.
11. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Закон України від 28 листопада 2002 року № 249-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 1. Ст. 2.
12. Про створення Музею коштовного та декоративного каміння : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 грудня 1996 року № 1485 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1485-96-%D0%BF>.
13. Про міжнародне співробітництво у сфері державного пробірнього контролю за якістю дорожніх металів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 травня 2018 року № 348-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-2018-%D1%80#Text>.

References:

1. Bakunenko, V.D. (2000). Formuvannya derzhavno-upravlinskih rishen: problem teorii, metodologii, praktiki [Formation of public administration decisions: Problems of theory, methodology, practice]: Monografia, 2000. 328 p. [in Ukraine].
2. Malinovskiy, V.Ya. (2003). Derzhavne upravlinnya [Governance]. K., 576 p. [in Ukraine].
3. Afanasyev, V.G. (1973). Naychnoe upravlenie obshestvom (opit sistemnogo issledovaniya) [Scientific management of society (experience of system research)]. M., 390 p. [in Russian].
4. Kurinniy, E.V. (2002). Mezhi ta ponyattya predmeta administrativnogo prava [Boundaries and concepts of the subject of administrative law of Ukraine]. *Pravo Ukraini*. Vyp. pp. 25–27. [in Ukraine].
5. Starilov, U.N. (2002). Kurs administrativnogo prava [Course of administrative law]: M., 728 p. [in Russian].
6. Zakon pro systemy valutnogo reguluyuvannya i kontrolu 1993 [About the system of currency regulation and currency control]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, Vyp 17. 184. [in Ukraine].
7. Postanova pro zatverdzenya perelikiv tovariv, na yaki vstanovleno obmezennya shodo peremishennya cherez mitniy kordon Ukrainy 2012 [About the statement of the lists of the goods on which restrictions on movement across customs border of Ukraine are established]. *Oficiyniy visnik Ukrainy*, 2012. Vyp. 40. 1531. [in Ukraine].
8. Pro zatverdzenya perelikiv tovariv, vivezennya (peresilannya) yakih gromadyznami za mezhi mitnoyi terytoriyi Ukrayini ne dopuskaet'sya 2012 [About the statement of the list of the goods which export (forwarding) by citizens outside the customs territory of Ukraine isn't allowed]. *Oficiyniy visnik Ukrainy*, 2012. Vyp. 41. St. 1571. [in Ukraine].
9. Zakon pro vnesennya zmin do deyakih zakonodavchih aktiv shodo vdoskonalennya zakonodavstva pro vidobutok burshtinu ta inshih korisnih kopalin [About modification of some legislative acts of Ukraine concerning improvement of the legislation on extraction of amber and other minerals]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2020. Vyp. 20. 141. [in Ukraine].
10. Golovne upravlinnya DFS u Kiiivskiy oblasti informue [The Main Department of the SFS in Kyiv region informs]. <http://tarashcha-rda.gov.ua/site/article?slug=golovne-upravlinna-dfs-u-kiiivskij-oblasti-informue-19> [in Ukraine].
11. Zakon pro zapobigannya ta protidiyu legalizacii (vidmivannyu) dohodiv, oderzanih zlochinnim shlyahom, abo finansuvannyu terorizmu 2003 [On prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime or terrorist financing]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, Vyp. 1. 2. [in Ukraine].
12. Postanova pro stvorennya Muzeju koshtovnogo ta dekorativnogo kaminnya 1996 [Resolution on the establishment of the Museum of Precious and Decorative Stones]. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1485-96-%D0%BF> [in Ukraine].
13. Rozporyadzenya pro miznarodne spivrobotnictvo u sferi derzhavnogo probirnogo kontrolu za yakistyu dorogocinnih metaliv 2018 [Orders on international cooperation in the field of state test control over the quality of precious metals]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-2018-%D1%80#Text> [in Ukraine].